

Trosa
2014-01-28

Swedisol AB
Villagatan 17A
619 35 Trosa

Conny Pettersson, vd
+46 705 94 62 10

Remissvar avseende Boverkets och Energimyndighetens förslag till nationell strategi för energieffektivisering av byggnader från Näringsdepartementet N2013/5078/E

Sammanfattning

Swedisol välkomnar förslaget till nationell strategi för energieffektiviserande renovering av byggnader. Vi inser svårigheten i att lägga fram en strategi inom detta område som helt ger vägledning för alla åtgärder inom det befintliga byggnadsbeståndet fram till 2050. Vi anser dock att förslaget till strategi i sin nuvarande utformning endast i mycket begränsad omfattning kommer att stimulera till en energieffektivisering av det befintliga byggnadsbeståndet. Vi anser att förslaget snarare är att betrakta som en gedigen nulägesanalys.

Förslaget beskriver väl det nationella byggnadsbeståndet och de förväntade energieffektiviseringarna i referensalternativet och i det mycket försiktiga scenario 1. Även kostnadseffektiva renoveringsmetoder belyses, men inte i tillräcklig omfattning ur perspektivet samtidig renovering och energieffektivisering. Styrmedel och åtgärdsförslag omfattar enbart informativa styrmedel för scenario 1, men saknas för det mer ambitiösa scenario 2.

Swedisol anser att strategin bör kompletteras och redovisa:

- Mål för energieffektiviseringsgraden fram till 2050
- Delmål för olika byggnadskategorier samt olika tidsperioder
- Förslag till olika styrmedel för att nå målen samt beräknade effekter och kostnader för de olika styrmedlen
- En bättre beskrivning av kostnadseffektiva åtgärder, där hänsyn tas till samtidig renovering och energieffektivisering, och med en tydlig kalkyl över kostnader och besparingar
- En beskrivning av hur renoverings- och energieffektiviseringsarbete ska kunna utföras stegvis
- En analys av samhällsekonomiska nyttor

Allmänt

Det råder en bred politisk enighet i både Sverige och EU om att det är viktigt med en effektivare energianvändning. Den svenska regeringens vision är tydlig. År 2050 ska inte Sverige ha några nettoutsläpp av växthusgaser. Därmed kan Sverige visa vägen för den omställning som är nödvändig runt om i världen.

När det gäller energianvändning i byggnader finns det sedan tidigare ett mål om att den totala energianvändningen per uppvärmd areaenhet i bostäder och lokaler ska minska med 50 procent till år 2050. Status för detta mål är dock oklart.

Byggsektorns aktörer har tydligt visat att det finns en stor vilja och en hög ambition att bidra till effektivisering av byggnadsbeståndet. Kunskap, material och teknik finns redan, och med ökade insatser inom forskning och utveckling, kan arbetet drivas på ännu mer. I förlängningen ger detta positiva effekter som ökade framgångar för svenska företag på en växande energimarknad och fler jobb.

En samordning av renovering och energieffektivisering är grundläggande för att förbättra energiprestanda i befintliga byggnader på ett kostnadseffektivt sätt.

Strategins avgränsningar

I strategin görs ett antal avgränsningar som kan kommenteras eller ifrågasättas.

”Syftet med strategin ska inte vara att öka renoveringstakten i beståndet. Därför har grundantagandet varit renovering som sker på grund av utgången livslängd.”

”Syftet med strategin är att de möjligheter som finns till kostnadseffektiv renovering tas till vara då renovering ändå sker.”

Kommentar: I Sverige finns totalt 4,5 miljoner bostäder, varav 2,5 miljoner i flerbostadshus och enligt rapporten kommer uppskattningsvis 3 av 4 bostäder att kräva omfattande åtgärder fram till 2050. Dagens renoveringstakt är emellertid långt mycket lägre än så. Enligt IVA:s rapport, ”Hinder och möjligheter att nå en halverad energianvändning till 2050”, har cirka 30 000 lägenheter renoverats per år under perioden 1990–2010.

Swedisol menar att den nuvarande renoveringstakten är för låg om byggnadsbeståndet ska renoveras i samband med att livslängden uppnås. En mer rimlig renoveringstakt hade varit det dubbla, ca 60 000 lägenheter per år – om byggnadsbeståndet hade haft en jämn åldersfördelning. Vi har i Sverige dessutom att ta hänsyn till ett mycket stort antal av de befintliga flerfamiljshusen uppfördes under en tioårsperiod, det så kallade miljonprogrammet, och står inför ett omfattande renoveringsbehov. Behovet av renoveringar på grund av byggnaden har uppnått sin livslängd ökar därmed till nästan 100 000 lägenheter per år.

Detta är utmaning som ställer mycket stora krav på såväl byggsektor som samhälle, men som också innebär en stor möjlighet att åstadkomma omfattande effektivisering av byggnadsbeståndet. Vi menar att strategin bör ta sin utgångspunkt i denna utmaning, genom att ta ett samlat grepp kring hur en ökad renovering och samtidig effektivisering kan komma till stånd, och därigenom bidra till att stimulera en ökad renoveringstakt.

”Lönsam energirenovering betyder utifrån ett fastighetsekonomiskt perspektiv att renoveringen är lönsam.”

Kommentar: I de allra flesta fall är kostnaden för de energieffektiviserande åtgärderna en relativt liten del av de totala kostnaderna för renoveringen. Det är inte troligt att vinsterna med effektivare energianvändning är tillräckliga för att göra hela renoveringen lönsam.

”Kostnadseffektiv energirenovering betyder utifrån samhällsekonomiskt perspektiv att minskningen av energianvändningen fördelas mellan aktörer och åtgärder så att den totala kostnaden minimeras.”

Swedisol anser att byggnadsrenoveringars lönsamhet ur ett samhällsekonomiskt perspektiv måste inkludera nyttan av nya arbetstillfällen, bättre tillgänglighet i bostäder för äldre och handikappade, bättre boendemiljöer, ökad konkurrenskraft och minskad klimatpåverkan.

Målformulering

Rapporten inkluderar ett referensscenario samt Scenario 1, som antas öka energieffektiviseringen med 5-10 procent och Scenario 2 som ansluter till det tidigare beslutade politiska målet om att halvera energianvändningen i byggnader till 2050.

Scenario 1 bygger på att investeringar i renovering och energieffektivisering sker med stöd av nu befintliga styrmedel som kompletteras med tre nya informativa styrmedel. Rapportens bedömning är att marknaden sköter sig själv med att ta beslut utifrån den situation som råder vid varje enskilt tillfälle för nybyggnation eller renovering.

När det gäller scenario 2 konstaterar rapporten att målet om en halvering av energianvändning inte kan nås med befintlig renoveringstakt. Eftersom strategin enligt avgränsningarna utgår från befintlig renoveringstakt har frågan inte analyserats närmare. Det görs ingen analys över vilka styrmedel som skulle behövas för att nå målet eller hur mycket renoveringstakten skulle behöva öka.

Sammantaget innebär det att strategin i stort sett utgör en konsekvensanalys av befintliga styrmedel och av tre kompletterande informativa styrmedel. Effekterna av de kompletterande styrmedlen är dessutom vagt beskrivna och det finns ingen beräkning eller redovisning av vilken effekt vart och ett av de tre styrmedlen har.

Swedisol anser att en relevant strategi bör utgå från en tydlig målformulering, där strategin visar vilka styrmedel och åtgärder som krävs för att nå målet. Som nämnts tidigare anser Swedisol att strategin bör stimulera fastighetsägare att genomföra renoveringar.

Det välkänt att det finns ett mycket stort renoveringsbehov i äldre fastigheter, inte minst inom det så kallade miljonprogrammet, och att det finns en mycket stor potential för energieffektivisering – vilket bland annat konstaterades då målet om en halvering av energianvändningen fastslogs. Det är också välkänt att en mycket stor andel av effektiviseringspotentialen, även den lönsamma, inte tillvaratas utan tillräckliga incitament och styrmedel.

Kostnaden för renoveringsinsatser och energieffektivisering kan många gånger vara betydande och därmed svår att hantera vid ett och samma tillfälle för många fastighetsägare. Ett väsentligt inslag i strategin borde vara att belysa hur man stegvis kan utföra renoverings- och energieffektiviseringsarbete.

Swedisol menar att denna fråga är central och att detta skulle kunna belysas både i energi- och klimatrådgivarnas arbete samt i byggnadernas energideklaration.

Swedisol delar uppfattningen att en ökad information är nödvändig men att den behöver kompletteras med ekonomiska styrmedel som skapar incitament för att genomföra effektiviseringsåtgärder.

Swedisol föreslår:

- Att energideklarationer kompletteras med råd om energieffektiviserande åtgärder och en åtgärdsplan som redovisar hur byggnadens energiprestanda stegvis kan förbättras vid all renovering, oavsett omfattning.
- Att ROT-avdraget inriktas på energieffektiviserande åtgärder och att även flerbostadshus omfattas av bidraget.
- Att olika nivåer införs på bolånetaket beroende på byggnadens energiklassning.
- Att en varierande fastighetsavgift, som är kopplad till utfall av åtgärder som förbättrar energiklassningen av byggnaden, införs.
- Att finansieringsformer vid renovering skapas där amorteringstider harmonierar med de energieffektiviserande åtgärdernas livslängd. Många avstår i dag från långsiktigt lönsamma åtgärder därför att dessa negativt påverkar kortsiktiga mål som kassaflöde och kortsiktiga ekonomiska resultat.
- Att lån erbjuds med villkor som blir mer förmånliga ju mer energieffektiv byggnaden blir. Eftersom det finns risk att hyresgästerna inte kommer att ha råd att bo kvar efter omfattande renoveringar, bör även någon form av hyressubventioner övervägas, till exempel för de första fem åren.

Swedisol anser också att målsättningar måste fastställas för olika byggnadskategorier och styrmedel anpassas för de olika behoven. Förutsättningarna att klara kostnader som uppstår vid renovering och energieffektivisering för olika boendeformer skiljer sig väsentligt beroende på disponibel inkomst, olika renoveringsbehov och olika kostnadsfördelar vid energieffektivisering.

Behovet av renovering är speciellt uttalat i flerfamiljshusen. Där blir kostnaden högre och det är ofta inte möjligt fastighetsekonomiskt att räkna hem en energieffektivisering och samtidig renovering enbart genom lägre energikostnader. Vid renovering av flerfamiljshus måste därför samhällsekonomiska effekter inkluderas i kalkylen.

Mål för 2050 måste också kompletteras av delmål för 2020, 2030 och 2040 så att man har möjlighet att vid bristande måluppfyllelse vidta korrigerande åtgärder.

Bilagor till kapitel 3 Scenarior till 2050

I rapportens inledning under "Scenario 2, Energipolitiska mål" på sida 24 anges att ytterligare styrmedel endast bedöms ge marginell effekt, med hänvisning till analys i "Bilagor till kapitel 3 Scenarior till 2050".

Siffermaterialet anges vara hämtat från Boverkets rapport "Optimala kostnader för energieffektivisering." I den nu aktuella rapporten är dock investeringskostnaden högre än den som anges i Boverkets rapport "Optimala kostnader för energieffektivisering."

I rapportens avgränsningar anges att syftet med strategin inte ska vara att öka renoveringstakten i beståndet. Därför har grundantagandet varit renovering som sker på grund av utgången livslängd. I lönsamhetskalkylerna tas trots det hela investeringskostnaden upp och belastar bedömningen av energieffektiviseringsåtgärden. Om till exempel ett fönster byts ut efter att livslängden uppnåtts efter 50 år så bör endast merkostnaden mellan ett standardfönster och ett mer energieffektivt fönster bedömas i lönsamhetskalkylen för energieffektiviseringsåtgärden. Det samma gäller vid flera andra åtgärder i klimatskalet, exempelvis golv och väggar.

Det är generellt svårt att hitta samband mellan ökad grad av energieffektivisering och kostnader i rapporten. En annan osäkerhet som finns med är prisutvecklingen på de produkter och system som

idag anses vara mest energieffektiva. Ökad efterfrågan och kunskap gör dem till morgondagens standardprodukter.

Nyttor och kostnader i samband med energieffektivisering

År 2010 användes cirka 85 TWh för uppvärmning, kyla och varmvatten i våra befintliga byggnader. Genom systematisk energieffektivisering menar vi att energianvändningen skulle kunna halveras till 2050, dvs. minska till cirka 42,5 TWh, utan att ge avkall på komfort och standard. Förutom den minskade energianvändningen menar vi att det finns många positiva effekter för samhället och som inte ger utslag i den fastighetsekonomiska kalkylen och vill peka på följande områden.

Ökad sysselsättning

En stor andel av de flerfamiljshus som byggdes under 1940- och 50-talen och under det så kallade miljonprogrammet är i akut behov av renovering. Enligt Samhällsbyggnadssektorns rapport "15 förslag för att få fart på energieffektiviseringen av befintliga flerbostadshus"¹ ökar behovet av arbetskraft med cirka 30 000 per år under en tioårsperiod för att renovera och energieffektivisera 700 000 lägenheter i det befintliga beståndet av flerfamiljshus.

Därutöver tillkommer arbetstillfällen för effektivisering i befintliga småhus. Denna yta är ännu större än flerbostadshusens, och även om de generellt sett har bättre underhåll är många i stort behov av energieffektivisering. Tillkommer gör också alla de arbetstillfällen som skapas hos företag som tillverkar byggmaterial.

Ökad konkurrenskraft

Ökade krav och tydliga målsättningar driver utvecklingen av nya energieffektiva lösningar framåt. På sikt kommer kunskap, produkter och tjänster att vara en stor affärsmöjlighet för företag som är med i denna utveckling. Sektorn för miljöteknikexport är redan i dag stor och kommer att växa i takt med att fler länder formulerar strategier för effektivisering av de befintliga byggnaderna och inför näronnenergibygnader i nyproduktion.

Genom att tillvarata effektiviseringspotentialen i byggnader kan ett ambitiöst nationellt mål för energieffektivisering nås även vid en ökad produktion och energianvändning i vår konkurrensutsatta energiintensiva industri.

Attraktivare bostäder och bostadsområden

Enligt statistik från Boverket råder brist på bostäder i nästan hälften av landets kommuner och i många kommuner bromsas tillväxten av tillgången till bostäder. Samtidigt som det krävs nya bostäder måste de befintliga upprustas för att vara en fortsatt del av bostadsbeståndet.

I många utsatta områden finns även stora behov att skapa bättre och tryggare, mindre segregerade boendemiljöer som är uppblandade med arbetsplatser och service. Med fokus på tillgänglighet kan samtidigt många äldre och funktionshindrade bo kvar i sina lägenheter istället för att flyttas till särskilt boende med högre samhällskostnader.

Väl genomtänkta redan genomförda renoveringar har förutom stora energibesparingar lett till ökad sysselsättning, minskad kriminalitet, ökad medelinkomst och lägre kostnader för särskilt boende.² Sammantaget finns stora sociala och samhällsekonomiska vinster vid renovering. För fastighetsägare finns möjligheten att öka betalningsviljan hos hyresgäster, att öka uthyrningsgraden samt att minska kostnaderna för drift och underhåll. För de boende uppnås bättre standard, komfort och bättre inomhusmiljö genom bland annat mindre drag och buller.

Säker energiförsörjning och minskat importberoende

Energianvändningen är störst under årets vintermånader, till stor del beroende på ett ökat behov av energi för uppvärmning av våra byggnader. Den ökade energianvändningen för uppvärmning under vinterhalvåret innebär ett ökat behov av importerade fossila bränslen för produktion av el och fjärrvärme och ökad import av elkraft. Genom att effektivisera energianvändningen i byggnaderna ”kapas topparna” vilket minskar behovet av fossil och importerad energi.

Minskad klimatpåverkan

Enligt Naturvårdsverket stod el- och värmeproduktion i energisektorn och lokal värmeproduktion i byggnader för cirka 15 procent av utsläppen av växthusgaser 2012. Bara transportsektorn har en större klimatpåverkan. En stor del av energiproduktionens utsläpp kan hänföras till byggnader, enligt ovan, eftersom behovet av uppvärmningsenergi ökar under kalla dagar medan det övriga energibehovet är relativt konstant och fossila energikällor främst krävs för att klara förbrukningstoppar.

Det är också relevant att betrakta byggnadernas faktiska klimatpåverkan ur ett europeiskt perspektiv. Koldioxiden känner inte av några nationsgränser och det gör inte heller elen i det sammankopplade nordeuropeiska elsystemet. Genom att effektivisera svensk elanvändning kan vi exportera elöverskottet och skapa förutsättningar att minska klimatpåverkande utsläpp från kolkraftverk på kontinenten.

Genom effektivisering av byggnaders energianvändning frigörs också biobränslen och el som kan behövas för att uppnå målet om en fossiloberoende fordonsflotta till år 2030.

Övrigt

En del av lösningen för att nå målet om en halverad energianvändning till 2050 är att införa strängare krav för nybyggnation då de år 2050 utgör ca 25 % av det totala byggnadsbeståndet. De krav som ställs idag i BBR medger en högre energianvändning än det förväntade utfallet 2050 under scenario 1. Det innebär att dessa byggnader redan när de uppförs har ett behov av energieffektivisering. Ett märkligt förhållande eftersom produktionskostnaden är marginellt högre för att uppnå bättre energiprestanda.

Om Swedisol

Swedisol driver frågor av branschgemensam karaktär till nytta för medlemsföretag och andra intressenter. Vi är en aktiv remissinstans och opinionsbildare och företräder medlemmarna i kontakter med statliga och kommunala politiker, myndigheter, organisationer och företag. Vi följer samhällsbyggnadssektorns etiska regler.

² WSP rapport Samhällsnytta vid renovering

Medlemmarna i Swedisol tillverkar och marknadsför isoleringsprodukter av mineralull. Produkterna används i första hand som skydd mot värme, brand, kyla och ljud. Det är viktiga produkter i byggprocessen som i hög grad bidrar till ett hållbart byggande och ett effektivt utnyttjande av våra energikällor. Vårt mål är att minimera eller helt ta bort behovet av köpt energi för uppvärmning av våra byggnader. Vi strävar efter att radikalt minska utsläpp av växthusgaser från byggnader och på så sätt minska klimatförändringen. Vår syn på energieffektivisering i byggnader är att alltid börja med en genomgång av klimatskärmen – det vill säga byggnadens tak, golv, väggar, fönster och dörrar. Klimatskärmen ska vara välisolerad och tät för att undvika onödiga värmeförluster.

Swedisol är medlem i Byggmaterialindustrierna och den europeiska branschorganisationen [Eurima](#). Vi samarbetar även med andra intresseorganisationer, nationellt såväl som internationellt.